

sú emberek számára nyíló utakat ennek megvalósításában, kezdve a meditációnál és imánál, majd a művészet, zene, irodalom, végül a tudomány dimenzióit is képbe hozva. Furcsának hat, ám a teljességhez hozzátartozik, hogy az úrutazás és a közeli halál élménye is idetartozik, bár nem feltétlenül megvalósítható, illetve követendő példaként. A könyv utóirata egy húsz évvel későbbi világból üzen, mely a „Szép új világ” elmentéleként íródott, s amely természetesen a pozitív jövődőről számol be. A függelék a téma iránt részletesebben érdeklődők számára egy hasznos és bő listát kínál mind magyar, mind idegen nyelvű ajánlott olvasmányokból.

László Ervin szeretettel ír, a szívhez szól. Nem gondolatmeneteket vázol fel és érvel, hanem kijelentéseket tesz, mint egy guru vagy szellemi tanítómester. Nem intellektuálisan lehet befogadni, megértéséhez egy másfajta nyitottság szükségeltetik. A pozitív jövő és hozzáállás felvázolásával példáz, vezérlő csillagot állít, mely csillagunkat – ahogyan fogalmaz – „nem elérni akarjuk, hanem azt, hogy irányítsa lépteinket”.

PENCZ LEVENTE

(*Magyar Könyvklub, Bp., 2002. 112 o. 801 Ft*)

Kortárs magyar művészeti lexikon

A magyar művészeti irodalom igen fontos összefoglalását hozta létre a Fitz Péter vezette szerzői gárda, olyan művet, amely egyben unikum is a maga műfajában. A három vastkos kötetben megjelent lexikon ugyanis az utóbbi ötven év átfogó regisztrálására vállalkozott, s ezt a feladatot magas színvonalon teljesítette. A kortárs magyar képzőművészet bemutatása az alkotók, az irányzatok, a képzőművészeti (elméleti) fogalmak, az intézmények és a művészeti sajtó ismereteit eddig nem látott bőséggel tárja fel, s a végeredményt látva csak sajnálni lehet az idő határolta bekerülési feltételt: az 1945 utáni aktív pályaszakaszt. Vajon mikor készül hasonló jellegű lexikon a korábbi időszakokról is?

De ne legyünk telhetetlenek. Kárpótol ugyanis a mesterségbeli sokszínűség (festők, grafikusok, szobrászok, iparművészek, építészek, a vizuális kultúra egyéb területein tevékenykedők, fotóművészek, művészettörténészek, kritikusok), valamint a szócikkbeli egység: az életrajzi adatokat az életút állomásai, az egyéni kiállítások, a válogatott csoportos kiállítások, a szakirodalom, a köztéri és közgyűjteményi alkotások felsorolása követi. A személyi változtatás tágasságát és határait Csapody Vera, Cserny József, Csillag Vera,

Eck Imre, Faragó István, Haiman György, Hamvas Béla, Homoki-Nagy István, Kemenczky Judit, László Gyula, Lelkes Péter, Lengyel Lajos, Tamkó Sirató Károly, Tandori Dezső, ifj. Tildy Zoltán neveivel lehetne demonstrálni. Földrajzi határ nincs, a határon túli és a távoli földrészekben működő alkotók egyaránt helyet kaptak. A szócikkek között hosszú, átfogó pályarajzú szócikkek (például Egy József, Erdély Miklós, Gross Arnold, Harasztly István, Jovánovics György, Kassák Lajos, Kisfaludy Strobl Zsigmond, Korniss Dezső, Kő Pál, Pátzay Pál stb.) és néhány soros, csak a legfontosabb adatokat tartalmazók (például Dobrovits Ferencé) egyaránt található. Rendkívül fontos része a lexikonnak az a sok-sok reprodukció, amely példás nyomdai kivitelben az adott időszak magyar művészeti irányzatainak mintegy átfogó képét adja. Éppen ezért csak sajnálni lehet, hogy Feszty Masa vagy Prokop Péter nem kapott egy-egy illusztrációt, mivel az általuk megfogalmazott témák, bár részét alkotják a kortárs magyar művészetnek, így mintegy ki is szorulnak abból. Viszont kellő helyükre kerültek az ötvenes évek sematikus alkotásai. Bán Béla, Csáki-Maronyák József, Ék Sándor, Fenyő A. Endre képei világosan mutatják az ideológia saját hatóterületén túli illetéklenséget: kifejezésbeli konzervatizmusát és tartalmi hazugságait.

E lexikon nagy erénye, hogy mint-

egy modern fogalmi értelmező szótárként is használható. Hiszen az absztrakt expresszionizmus, az arte povera, a conceptual art, az environment, a happening, a kinetizmus, a mail art, a minimal art, a performance, a pittura colta és még számtalan más művészeti alapfogalom, irányzat meghatározását adja, a második kötettől kezdve mindezek magyar vonatkozásával is. De helyt kaptak a külföldre intézmények (alkotóházak, múzeumok, képtárak, művészeti csoportosulások, galériák, művésztelepek), jeles műgyűjtők, folyóiratok és kiadók, díjak és kitüntetések is. Az egyes kötetek végén még a fontosabb csoportos kiállítások felsorolása, illetve a múzeumok, galériák jegyzéke is megtalálható.

Nagy kérdés persze, hogy a jövő kiket fog megtartani az itt szerepelő alkotók közül. A nagyközönség és a szakma (meg persze a műtárgy-kereskedelem) egyaránt szelektál, s maguk a művészek is kialakítanak egymás között egy-egy hallgatólagos, de érvényes alkotói sorrendet. Ezek a minősítések természetesen nem egy esetben egymást is keresztezik. Az már ma is látható, hogy kik emelkedtek ki a kor átlagából, de hogy ki marad meg közülük, azt utódaink fogják eldönteni. Talán éppen e három kötet segítségével is.

BUDA ATTILA

(I–III. kötet, főszerkesztő Fitz Péter, *Enciklopédia Kiadó, Bp., 1999–2001.*)